

Обґрунтування розвитку фінансового лізингу в аграрній сфері економіки

У статті розглядається сучасний стан розвитку фінансового лізингу в аграрній сфері економіки. Запропоновано удосконалити відносини між суб'єктами агролізингової операції у галузевому плані. Обґрунтовано функції, що мають покладатися на органи державної і місцевої влади з метою активізації розвитку лізингу в агропромисловому комплексі.

Ключові слова: фінансовий лізинг, агролізингова операція, агропромисловий комплекс.

В статье рассматривается современное состояние развития финансового лизинга в аграрной сфере экономики. Предложено усовершенствовать отношения между субъектами агролизинговой операции в отраслевом плане. Обоснованы функции, которые должны быть возложены на органы государственной и местной власти с целью активизации развития лизинга в агропромышленном комплексе.

Ключевые слова: финансовый лизинг, агролизинговая операция, агропромышленный комплекс.

The present situation of the development of financial leasing in agrarian sector of the economy was considered in the article. It is suggested to enhance the interrelation between participants of leasing operation. The measures to be entrusted to state authorities to activate the development of leasing in agricultural sector were grounded.

Постановка проблеми. Сучасне підприємство не може успішно функціонувати без складання бізнес-плану, в якому визначаються джерела фінансування, зокрема обґрунтовується інвестиційна діяльність, а також здійснюється оцінка проектних рішень і інвестиційних програм. Наразі у кризових умовах напруга та обмеженість обсягів фінансування підштовхують звернення до такого перспективного напрямку інвестування в аграрній сфері як розвиток лізингових відносин. У країнах з розвинутою ринковою економікою лізингові операції у загальній сумі капітальних вкладень суб'єктів господарювання у машини та устаткування становлять: в Австралії – 33%, у США – 25–30, в Англії та Франції – 13–17%. Світовий та вітчизняний досвід доводить, що лізинг відіграє позитивну роль в агробізнесі.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми перекоонує, що питанням становлення й розвитку лізингових відносин в аграрній сфері економіки присвячені роботи вітчизняних і зарубіжних учених, серед яких слід відзначити внесок В.Д. Газмана, В.А. Горемікіна, В.В. Іванишина, О.Г. Луб'яницького, М.І. Міщенко, Г.М. Підлісецького, Р.П. Саблука, Н.С. Танклевської.

Метою статті є дослідження розвитку фінансового лізингу в аграрній сфері економіки; огляд галузевих особливостей взаємодії суб'єктів лізингових відносин; обґрунтування напрямів державної підтримки лізингу.

Виклад основного матеріалу. Нині в Україні переваги фінансового лізингу використовуються не повністю. Майже 80% сільськогосподарської техніки в аграрній сфері економіки відпрацювали по одному та більше строків експлуатації. Для відновлення машино-тракторного парку країни на рівні технологічної потреби необхідно щорічно закуповувати машини та устаткування на суму 15 млрд. грн. протягом десяти років.

Для сприяння розвитку інвестиційної діяльності у сільському господарстві та його технічному переоснащенні в 1997 році створений Державний лізинговий фонд, правонаступником якого нині є НАК «Укראгролізинг» [1]. Компанія – провідний оператор на ринку надання техніки сільськогосподарським товаровиробникам на умовах фінансового лізингу й виступає основним посередником у цій процедурі. За рахунок коштів державного бюджету НАК «Укראгролізинг» у 2010 році отримала 352 млн. грн.

Для підприємств аграрної сфери фінансовий лізинг дозволяє в умовах порівняно меншої фінансової напруги (тобто розосередження витрат у часі) оновлювати основні фонди, формувати технічну базу виробництва для нових видів продукції, розраховуючись за орендоване майно у міру отримання доходу від виготовленої за допомогою цього майна продукції або наданих послуг.

У порівнянні із кредитом лізинг є доступнішою формою залучення інвестицій, оскільки не вимагає формування складного пакету гарантій за кредитною операцією, оскільки підприємство отримує фонди у повну власність лише за умови повного викупу (весь тягар із гарантування кредитної операції у цьому випадку перекладається на лізингову компанію) [2].

Якщо розглядати операцію фінансового лізингу у галузевому плані, можливо навести схему її проведення за участю державної лізингової компанії НАК «Укראгролізинг». Зображена на рисунку схема фінансового лізингу в сільському господарстві демонструє галузеві особливості відносин між його суб'єктами. У ролі лізингодавця може виступати будь-яка комерційна лізингова компанія, а також НАК «Укראгролізинг» як державний лізинговий агент. Разом із нею виробники сільськогосподарської техніки та сільськогосподарські підприємства (лізингоодержувачі) формують свого роду основну вертикаль фінансового лізингу; інвестори та фінансові інститути забезпечують фінансування лізингових операцій; органи державного регулювання можуть надавати централізоване бюджетне фінансування, вирішувати питан-

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ня, пов'язані з наданням пільг як лізингодавцям, так і лізингодержувачам.

Важливою умовою розвитку фінансового лізингу в аграрній сфері економіки має бути активна участь у його схемі фінансових інститутів або інвесторів. Адже зважаючи на обмежені фінансові можливості держави, перші можуть забезпечити зростання обсягу поставок технічних засобів на умовах фінансового лізингу. При цьому у ролі фінансових інститутів та інвесторів можуть виступати вітчизняні, іноземні комерційні банки та інвестиційні фонди.

Важливою умовою розвитку агролізингу є можливість оплати сільськогосподарським підприємством лізингових послуг у натуральній формі, тобто шляхом зустрічної поставки виробленої ним продукції. Така форма взаєморозрахунків відповідає інтересам як сільськогосподарських підприємств, так і лізингової компанії та держави. Тобто розрахунки, на умовах фінансового лізингу, проводити після збирання врожаю. Тому при цьому в наведену схему пропонується включити підприємства переробники сільськогосподарської продукції, а також підприємства оптової та роздрібної торгівлі.

У випадку організації вище наведеної схеми важливі функції повинні покладатися на органи державної і місцевої влади. Їхні зусилля мають бути спрямовані:

- по-перше, на визначення основних пріоритетів державної політики і ресурсної підтримки сільгоспвиробництва і виробничого інвестування АПК в цілому;
- по-друге, на реалізацію (на основі розробленої центральної і регіональної систем нормативів) стабільного механізму ресурсної підтримки лізингу сільгоспмашин та устаткування;
- по-третє, на проведення реформи земельних відносин, що забезпечує формування ефективних власників у сфері сільгоспвиробництва, можливість використання ними заставних позик для виробництва і розвитку;
- по-четверте, на забезпечення правових умов для підтримки агролізингу на регіональному рівні;

– по-п'яте, на розробку механізму підтримки агролізингу на регіональному рівні, що забезпечує компенсацію частини витрат на придбання нової сільськогосподарської техніки.

Слід підкреслити, що хоча протягом останнього періоду спостерігається тенденція до зростання державної підтримки лізингової форми інвестування в аграрній сфері, проте використання лізингу в Україні на сьогоднішній день ще досить обмежене. Головними причинами обмеженого використання лізингу є недосконалість законодавства, а також механізмів оподаткування, кредитування та страхування, монопольне становище лізингодавців на ринку лізингових послуг, слабкий фінансово-економічний стан багатьох аграрних підприємств, їх неспроможність своєчасно та у повному обсязі сплачувати лізингові платежі, висока вартість лізингових угод, яка пропонується рядом лізингових компаній тощо [3].

З метою активізації розвитку лізингу в агропромисловому комплексі, на нашу думку, доцільно провести комплекс заходів, які передбачатимуть:

- урізноманітнення джерел фінансування лізингу, поряд із державним нарощення обсягу приватного капіталу;
- удосконалення системи оподаткування, кредитування, амортизації;
- надання податкових пільг щодо операцій з міжнародного лізингу для ввезення на територію України високотехнологічного устаткування;
- організацію при обласних лізингових центрах відділів з формування бази даних про попит та пропозицію на обладнання та устаткування;
- розроблення державної програми підтримки лізингу, яка б передбачала залучення банківського сектору до розвитку лізингових послуг тощо.

Завдяки цим впровадженням лізинг стане гнучким економічним важелем, здатним залучити інвестиції, сприяти підйому вітчизняного агропромислового виробництва, залучити капітал в аграрну сферу економіки країни, забезпечити реальну підтримку агропромисловим підприємствам.

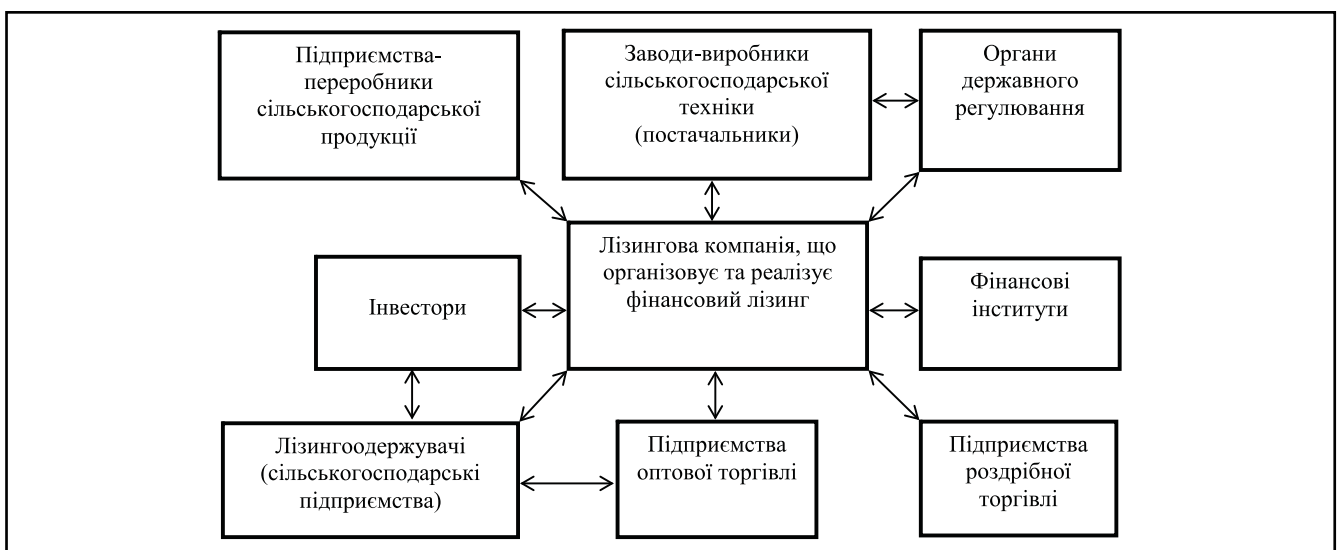

Схема взаємодії суб'єктів операції фінансового лізингу в аграрній сфері економіки

Висновки

Таким чином, фінансовий лізинг дозволяє підприємствам аграрної сфери в умовах порівняно меншої фінансової напруги (тобто розосередження витрат у часі) оновлювати основні фонди. Особливості проведення операцій фінансового лізингу в галузевому плані мають передбачати можливість включення до взаємовідносин: органів державного регулювання; фінансових інститутів або інвесторів; підприємств переробників сільськогосподарської продукції; підприємств оптової та роздрібною торгівлі. При цьому важливі функції мають покладатися на органи державної і місцевої влади.

Список використаних джерел

1. Про утворення Національної акціонерної компанії «Укראгролізінг»: постанова Кабінету Міністрів України від 11.04.2001 №354 [Електрон. ресурс] // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=354-2001-%EF>
2. Карасьова Н.А. Становлення та особливості розвитку агролізінгу в зарубіжних країнах / Н.А. Карасьова // Статистика України. – 2008. – №1. – С. 31–34.
3. Куліш Т.В. Правові аспекти організації лізингу в АПК / Т.В. Куліш // Держава та регіони. Серія: Економіка і підприємництво. – 2009. – №1. – С. 12–18.

К.А. ПРІБ,

к.е.н., доцент, ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН

Державна підтримка стабілізаційних процесів у сільському господарстві

Запропоновано підходи до забезпечення державної підтримки стабілізаційних процесів у сільському господарстві. Узагальнено досвід із запровадження стабілізаційних інструментів і заходів упродовж понад двох останніх десятиліть. Обґрунтовано принципи і механізми державної підтримки стабілізації у перспективі.

Ключові слова: державна підтримка, стабілізація, сільське господарство.

Предложены подходы к обеспечению государственной поддержки стабилизационных процессов в сельском хозяйстве. Обобщен опыт по введению стабилизационных инструментов и мероприятий на протяжении более чем двух последних десятилетий. Обоснованы принципы и механизмы государственной поддержки стабилизации на перспективу.

Ключевые слова: государственная поддержка, стабилизация, сельское хозяйство.

The approaches to ensure public support for the stabilization process in agriculture. The experience of the introduction of stabilization measures and instruments for more than two decades is generalized. The principles and mechanisms of state support for stabilization in the future are justified.

Keywords: government support, stabilization, agriculture.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Вплив криз різної природи походження і генезу на стан й потенціал розвитку сільського господарства вимагає формування ефективного стабілізаційного механізму та активної державної його стабілізаційних процесів. Це уможливить завчасне виявлення і запобігання руйнівному впливу криз, а отже забезпечить підвищення продовольчої безпеки дер-

жави, не допустить ланцюгової реакції поширення криз між сільськогосподарськими товаровиробниками і пов'язаними із ними господарюючими суб'єктами, сприятиме оптимізації структури зовнішньої торгівлі та зменшенню негативного сальдо, утворить запобіжний бар'єр для виснаження природного ресурсу ґрунтів й погіршення стану земель, виникнення і посилення екологічних проблем, занепаду сільських територій й негативному впливу на якість життя сільського населення. З цих причин розробка питань, пов'язаних з удосконаленням державної підтримки стабілізаційних процесів у сільському господарстві є актуальною і має високу практичну цінність.

Аналіз досліджень та публікацій, з яких започатковано розв'язання даної проблеми. Обґрунтування методів і механізмів державної підтримки сільського господарства є предметом поглиблених наукових досліджень і знайшли своє відображення у роботах В. А. Бойка, М. Я. Дем'яненка, П. І. Гайдучього, С. Кандула, Ю. Я. Лузана, Ю. О. Лупенко, В. Я. Месель-Веселяка, І. С. Плюща, С. М. Рижук, П. Т. Саблука, В. М. Скупого, М. М. Федорова, Л. І. Чистоходової, О. М. Шпичака і інших [1–6]. Особлива увага у літературі приділяється питанням податкового, цінового, митно-тарифного регулювання, кредитної і страхової підтримки, розвитку різних форм власності і господарювання, запровадження сучасних методів та інструментів регулювання, забезпечення фінансової підтримки окремих інвестиційних проектів і програм у сільському господарстві [1–6].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячена означена стаття. Водночас недостатня увага у наукових дослідженнях приділена диференціації підходів до здійснення державної підтримки сільського господарства за стабільної економічної динаміки та в умовах виникнення і поширення фінансово-економічних криз,